

Van: "[redacted]"
Verzonden: vrijdag 19 januari 2024 12:55
Aan: "[redacted]@zvhijsselland.nl">
Cc: "Alwin Mussche" <[redacted]@hardenberg.nl>; "[redacted]@hardenberg.nl">
Onderwerp: handelingskader vluchtelingen en migratie Hardenberg-
Bijlage(n): 2024-01-19 Vastgesteld handelingskader vluchtelingen- en migratie.pdf

Beste [redacted],

Ik heb begrepen dat wethouder Alwin Mussche in de regionale regietafel de andere gemeenten heeft geïnformeerd over het handelingskader zoals dat afgelopen dinsdag door de gemeenteraad in Hardenberg is vastgesteld. Daarbij is gevraagd om deze te delen, bij deze,

Alvast een goed weekend,

Met vriendelijke groet,

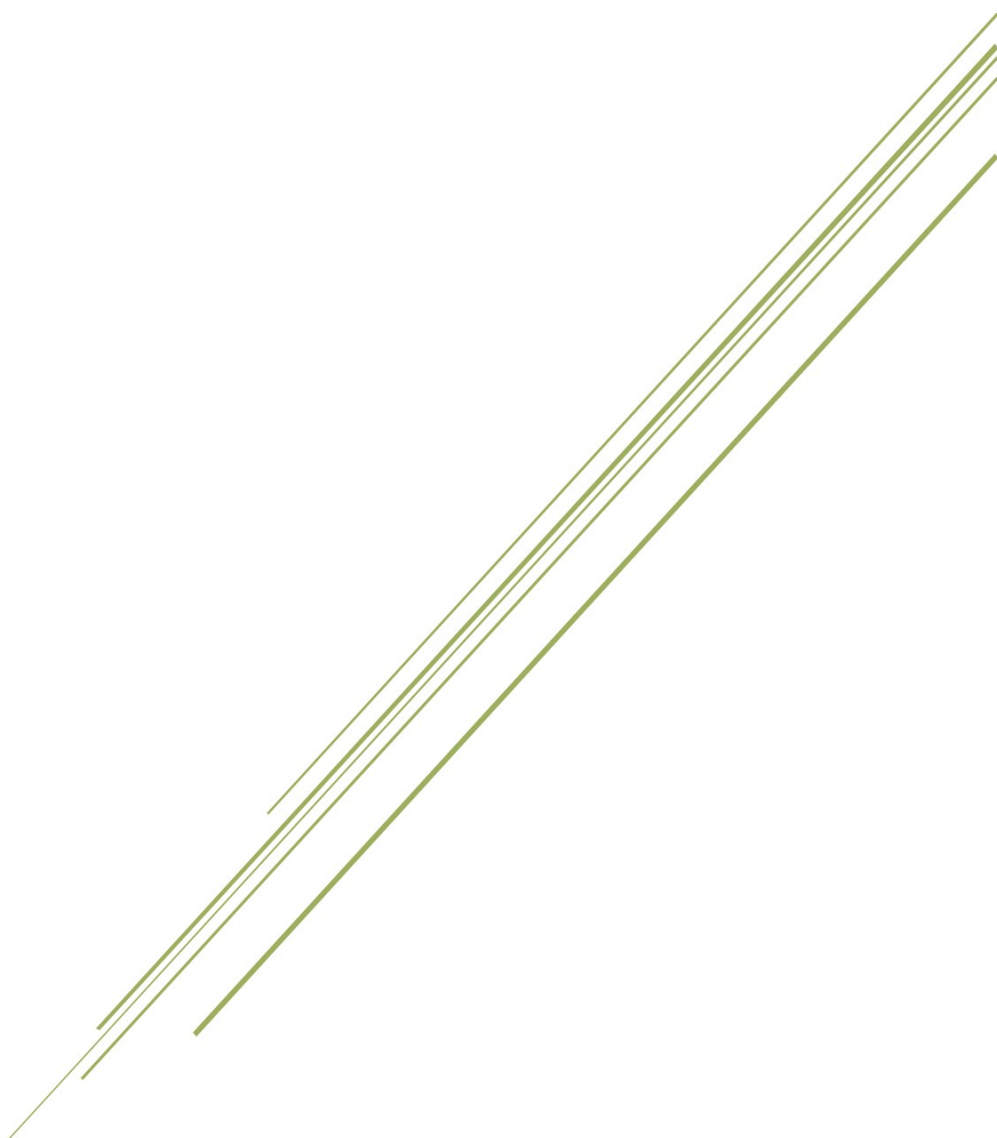
[redacted]
[redacted]
Programmamanager vluchtelingen en migratie
Concerncontrol
Tel. 06 – [redacted]
[redacted]@hardenberg.nl

Bezoekadres:
Stephanuspark 1, 7772 HZ Hardenberg
Tel. 14 0523
Postadres:
Postbus 500
7770 BA Hardenberg
www.hardenberg.nl

VANUIT BASIS IN HARDENBERG RICHTING EEN BESTENDIG BESTAAN

Uitgangspunten voor handelen in het vluchtelingen- en
migratievraagstuk

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel handelingskader	2
2. HANDELINGSKADER	2
2.1 Aanknopingspunten	2
2.2 Context	3
2.3 Opgave	5
2.4 Uitgangspunten voor handelen (handelingskader)	6
3. TOEPASSING HANDELINGSKADER	7
3.1 Basis voor een bestendig bestaan	7
3.2 Participatie	8
3.3 Draagkracht en draagvlak samenleving	9
3.4 Financien	10
3.5 Lobby	10
BIJLAGE 1: Begrippenlijst	11

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Ontwikkelingen in de wereld (klimaat en oorlog) en in Nederland (krapte woningmarkt, vastlopende asielketen, krapte arbeidsmarkt) maken de context waarin we als gemeente Hardenberg onze verantwoordelijkheid nemen in de opvang van mensen die dat nodig hebben, zeer onvoorspelbaar. Dit was ook wat de gemeenteraad constateerde in het debat over de perspectiefnota 2024. De raad was tegelijkertijd duidelijk dat het niet betekent dat het ons als gemeente maar “overkomt”. Ookal hebben we geen invloed op het vraagstuk zelf, we kunnen wel zelfbewust bepalen hoe we ermee omgaan. Zodat we duidelijk, herkenbaar en betrouwbaar zijn naar onze inwoners, de mensen die we opvangen en de maatschappelijke partners die daar in Hardenberg een belangrijke rol in spelen.

Een ander punt dat de gemeenteraad bij de behandeling van de perspectiefnota naar voren bracht is de behoefte om het vraagstuk integraal te benaderen. De opvang van vluchtelingen en migratie komt terug onder de thema's brede welvaart, veiligheid, jeugd & onderwijs, woningbouw en het sociaal domein.

Het informatieniveau onder raadsleden en onder inwoners verschilt. Het is complexe materie waarin verschillende begrippen¹ worden gebruikt en wettelijke kaders of regels van toepassing zijn. Ook is niet altijd voor iedereen duidelijk welke rol de gemeente heeft of neemt en waarom.

Het college heeft toegezegd om een richtinggevend document op te stellen dat duidelijk maakt welke vraagstukken er spelen rondom vluchtelingen en migratie en hoe we *als gemeente* (raad, college, ambtelijke organisatie) daarin handelen.

1.2 Doel handelingskader

We nemen onze verantwoordelijkheid voor het opvangen van mensen op een manier die past bij Hardenberg. We willen in control komen en een integrale afweging bevorderen, waarbij ook de impact op onze inwoners en beleidsthema's als wonen, onderwijs, zorg en werk meewegen. Het vraagstuk is complex, overvalt ons op momenten en vraagt afwegingen op basis van feiten waarbij we rekening houden met de emoties die het onderwerp soms oproept. Het draagvlak onder inwoners is de basis voor een goede opvang en integratie. Daarvoor is het van groot belang dat we als gemeente de randvoorwaarden daarvoor scheppen en er serieus en zorgvuldig mee omgaan. Het vraagt dat we duidelijk en transparant zijn in de opgave waar we voor staan en vanuit welke visie we deze willen aanpakken. Ook als zaken anders lopen dan verwacht.

Daarom schetsen we in dit document de context, hoe de gemeente Hardenberg daarin staat en formuleren we uitgangspunten voor ons handelen. Van daaruit bepalen we prioriteiten en maken we afwegingen. Zo houden we regie en zijn we voorspelbaar en betrouwbaar naar onze inwoners. Er is draagkracht in onze gemeente in de vorm van ruimte, middelen, ondernemerschap en voorzieningen. Het draagvlak vraagt onze voortdurende aandacht.

2. HANDELINGSKADER

2.1 Aanknopingspunten

Hardenberg kiest zelfbewust de opstelling dat het vluchtelingenvraagstuk niet een probleem van het Rijk is dat wij moeten oplossen. Het is onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarbij nemen we mede in ogenschouw dat:

¹ Zie bijlage 1 voor een begrippenlijst

- de draagkracht voor de opvang van vluchtelingen en statushouders in onze samenleving grenzen kent, en
- dat het Rijk naar verwachting met wetgeving zal bepalen welke opgaven gemeenten hebben als het gaat om de opvang van vluchtelingen.

Wij zullen uiteraard invulling geven aan wettelijk opgelegde taken. Als de maatschappelijke omstandigheden daartoe aanleiding geven, wegen we afzonderlijk en zorgvuldig af of we daarboven aanvullende maatregelen willen nemen.

2.2 Context

Als gemeente Hardenberg willen wij onze verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van het vluchtelingen- en migratievraagstuk. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk om de context en opgave te kennen.

Ervaringen, kennis en meningen op het onderwerp verschillen en rationele, maar ook emotionele argumenten spelen een rol. Er is op onderdelen een relatie met vraagstukken die breed voor onze inwoners gelden. Bijvoorbeeld de krapte op de woningmarkt die voor starters, spoedzoekers en andere aandachtsgroepen specifieke uitdagingen kent en waar wij als gemeente een rol in (willen) hebben. De krapte op de arbeidsmarkt is een uitdaging voor onze ondernemers en heeft een effect op ondersteunend beleid zoals zorg, welzijn, inburgering, onderwijs en vraagstukken rondom veiligheid.

Het ad hoc en sectoraal acteren van het rijk en het onvoorspelbare karakter van de vraagstukken, maken het soms moeilijk om over de consequenties tijdig en serieus in gesprek te kunnen gaan met onze inwoners, maatschappelijke partners en de omgeving. Het gesprek over de afwegingen die te maken zijn in algemene zin en wanneer het inwoners bij de concrete uitwerking direct raakt, vraagt verschillende vormen van communicatie. De impact van de huisvesting van groepen nieuwkomers voor direct omwonenden en betrokkenen kan groot zijn, wat specifieke zorgvuldigheid in de vorm, inhoud en timing vraagt.

Asiel

Dat er de afgelopen jaren voor een groot deel door gemeenten noodopvang van asielzoekers moest worden georganiseerd, heeft te maken met het vastlopen van de asielketen. De omvang en samenstelling van de asielinstroom verandert steeds en het huidige systeem kan niet op zulke veranderingen inspelen. Het stagneren van de doorstroming van asielzoekers met een vergunning (statushouders) naar de reguliere woningmarkt versterkt de stagnatie.

Met de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen (in 2020 tussen gemeenten, provincie en rijk vastgesteld) zijn afspraken gemaakt om dit vlot te trekken. Het doel is sneller duidelijkheid te verschaffen over de kansrijkheid van een aanvraag en er zijn afspraken gemaakt om de overgang van asielopvang naar huisvesting en integratie in de gemeenten te verbeteren. Daarnaast wordt een verschil gemaakt in typen opvanglocaties:

- gemeenschappelijke vreemdelingenlocaties (GVL's): middelgrote locaties waar asielzoekers de procedure beginnen en de ketenpartners samen onder één dak werken;
- satellietlocaties; locaties die dienen als ventiel voor GVL's en voor opvang van specifieke groepen;
- regionale opvanglocaties (ROL): locaties waar asielzoekers met een kansrijke aanvraag en vergunninghouders een start kunnen maken met integratie dichtbij de gemeente van uiteindelijke huisvesting.

Daarbij zouden op al die locaties flexibele opvangvormen mogelijk zijn. Dat betekent dat op een opvanglocatie naast asielzoekers en vergunninghouders ook andere groepen woningzoekenden - gelijktijdig of na elkaar – kunnen worden ondergebracht. Denk bijvoorbeeld aan spoedzoekers, studenten, jongeren of arbeidsmigranten.

Oekraïense ontheemden

De opvang van Oekraïense ontheemden valt per maart 2022 onder de noodwet waarin gemeenten (burgemeesters) de opvang op zich hebben genomen. Onderlinge afspraken hebben geleid tot een verdeling van de taak (in aantallen ontheemden) over regio's en gemeenten.

De regeling tijdelijke bescherming Oekraïne loopt tot maart 2025. De rijksoverheid spant zich in om de opvang (materieel en immaterieel) op termijn door het COA te laten verrichten. Wanneer en of dit daadwerkelijk gaat gebeuren, is nog onduidelijk. Er wordt op rijksniveau gewerkt aan een lange termijn visie voor de opvang van Oekraïense ontheemden, waarbij ook rekening gehouden wordt dat er een (grote) groep is die in Nederland wil blijven. Realistisch is om uit te gaan van een lange (overgangs-)periode waarin gemeenten aan de lat blijven staan voor huisvesting en ondersteuning.

Statushouders

De taakstelling voor huisvesting statushouders is een wettelijke plicht voor gemeenten, de provincie is toezichthouder op de uitvoering. De gemeente krijgt halfjaarlijks een taakstelling toegewezen van het Rijk, onderdeel daarvan is een taakstelling voor de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) met een vergunning. Daarnaast is de nieuwe Wet Inburgering op 1 januari 2022 in werking getreden. Gemeenten hebben nu een belangrijke rol bij de begeleiding van nieuwkomers die inburgeringsplichtig zijn. Het doel is dat mensen zo snel mogelijk meedoen in Nederland en dat ze daarnaast zo snel mogelijk werk vinden.

Arbeidsmigranten

Hardenbergse bedrijven hebben een vraag naar arbeidskrachten. Tussen 2006 en 2021 is het aantal arbeidsmigranten in Nederland verviervoudigd². Er is overwegend een slechte beeldvorming rondom arbeidsmigranten. Vaak wordt gevreesd voor grote groepen arbeidsmigranten in te kleine en slechte woonruimten, overlast en/of ondermijning. Dit terwijl er ook veel goede voorbeelden zijn. De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor een goed werk- en verblijfsklimaat, ook van arbeidsmigranten. Werkgevers en uitzendorganisaties hebben daarin ook een belang en verantwoordelijkheid. Hardenberg werkt op het gebied van economische ontwikkeling en arbeidsmarkt samen in de regio. Vanuit dit perspectief en op dit niveau werken we de voorwaardenstellende en handhavende rol die we hebben verder uit.

Gemeente en regio

De tekorten op de arbeidsmarkt hebben ook een effect op de uitvoering van het ondersteunend beleid zoals zorg, welzijn, inburgering, onderwijs en vraagstukken rond veiligheid. Het is een grote uitdaging om hiervoor voldoende personeel te vinden. Voor de gemeente zelf en voor de maatschappelijke partners die hier een rol in vervullen.

Naast een lokale aanpak wordt er binnen de regio IJsselland via de Regionale Regietafel Vluchtelingen IJsselland (RRVIJ) afstemming tussen de gemeenten georganiseerd over de gezamenlijke opgave op het gebied van vluchtelingen. Daarnaast bereidt zij waar nodig besluiten voor en geeft advies aan de Provinciale Regie Tafel Asiel (PRT), welke vanuit de Flexibiliseringsagenda een rol heeft in het realiseren van de getalsmatige opvang-opgave. Vanuit de provinciale regietafel wordt gewerkt aan afspraken met het ministerie van Veiligheid en Justitie en het COA op rijksniveau om in control te komen op de opgave in Overijssel. Om als gemeenten aan onze opgave te voldoen bestaat er een grote afhankelijkheid van het rijk, het COA en solidariteit onderling. In het "Bestuurlijk Arrangement" willen we daarover concrete afspraken maken.

² Actuele en exacte cijfers voor Hardenberg hebben we niet.

2.3 Opgave

Als we naar de middellange termijn kijken (2024 en 2025) zien we in de meerjarenprognose van het kabinet voorsnog geen daling van de instroom. En zelfs eerder een stijging. In combinatie met de krapte op de woning- en arbeidsmarkt zien we de opgave in samenhang met die van al onze inwoners op het gebied van de woningmarkt en de huisvesting en ondersteuning van doelgroepen.

Opgave vluchtelingen

De opgave voor de opvang van verschillende doelgroepen wordt per regio opgepakt. In onderstaande tabel is de verdeling van de opgave en de realisatie voor IJsselland en Hardenberg opgenomen. Met de kanttekening dat het een momentopname is van begin december 2023.

	IJsselland				Hardenberg	
	Opgave 1-1-2024	Opgave 1-1-2025	Realisatie op dit moment	Realisatie op 1-1-2025	Opgave per 1-1-2024	Realisatie op dit moment
Oekraïne	3.998	3.998	3.557	3.479	572	200
Asiel (regulier, noodopvang, tijdelijke gemeentelijke opvang)	2.250	2.250	2.280	1.683*	700 100	700 regulier 100 noodopvang
AMV asiel	112	250	252	0	Op IJssellandse schaal voldaan	

* In dit getal is geen noodopvang Hardenberg opgenomen (nu 100)

Op dit moment is er geen evenredige taakstellende verdeling van asielopvang in Nederland en in de regio's. Er zijn regio's en gemeenten die een veel grotere (reguliere) bijdrage aan de opgave doen, gemeenten die niet bijdragen en regio's die veel minder bijdragen. De draagkracht van de ene regio wordt zwaarder belast dan de andere en dat tast het draagvlak aan. Het doel van de Flexibiliseringsagenda is dat er wel een evenredige verdeling komt³. Gemeenten kunnen daarbij onderling afspraken maken over samenwerking in de regio. Het betekent dat er een regionale afhankelijkheid zit in hoe zich dit ontwikkelt.

Een bijkomend voordeel van een evenredige verdeling is dat asielzoekers in de eigen regio kunnen uitstromen wanneer zij een status krijgen. Dat betekent dat zij tijdens hun asielprocedure kunnen investeren in hun integratie. Dit is het idee achter de Regionale Opvanglokaties (ROL) waarin kansrijke asielzoekers direct in hun bestaan in Nederland kunnen investeren en daarin begeleid kunnen worden.

Hardenberg neemt nu een belangrijk deel van de opvang van asielzoekers in IJsselland voor haar rekening. Om draagvlak te behouden voor het standpunt om ook in de toekomst haar bijdrage daarin te nemen, is Hardenberg een voorstander van een spreidingswet, of een ander instrument waarmee de opgave over alle gemeenten (regio's) in Nederland wordt verdeeld. Ook steunt Hardenberg het idee om te zorgen dat kansrijke asielzoekers direct in staat worden gesteld serieus te investeren in hun integratie. En dat we onze begeleiding en middelen direct kunnen inzetten voor mensen die als statushouder in Hardenberg of omgeving zullen uitstromen. Met de pilot

³ Het instrument dat op dit moment ter besluitvorming voorligt is de spreidingswet.

Buitenkwartier doen we daarin leerervaringen op. We volgen daarbij met interesse de ervaringen van de gemeente Zwolle in haar pilot van een Regionale Opvang Lokatie.

Opgave statushouders

Twee keer per jaar krijgen gemeenten een taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Deze taakstelling wordt opgeteld bij het saldo van het vorige half jaar. Dus als een gemeente in een half jaar meer mensen heeft gehuisvest dan nodig, dan wordt dat van de volgende taakstelling afgetrokken. Als er een half jaar niet aan de taakstelling is voldaan, dan wordt het saldo opgeteld bij de nieuwe taakstelling. De opgave voor statushouders is wel evenredig verdeeld over Nederland en de regio's. Ook bij deze opgave is onderlinge uitwisseling mogelijk. In onderstaande tabel is de opgave voor IJsselland en Hardenberg vanaf 1 januari 2024 opgenomen. Daarin is het saldo van 2023 verwerkt.

	IJsselland	Hardenberg
Statushouders	576	91
AMV status	123	14

Bij het realiseren van de taakstelling is Hardenberg afhankelijk van de 'koppeling' door de IND van mensen met een vergunning aan onze gemeente. Dat proces stagneert soms. De toewijzing van woningen gebeurt door Vechtdal Wonen en wordt natuurlijk beïnvloed door de grote vraag naar sociale huurwoningen in het algemeen. Daarnaast is de gezinssamenstelling een factor die meespeelt bij het behalen van de doelstellingen. Voor zeer grote gezinnen is lastig passende huisvesting te vinden. De laatste tijd zien we dat de procedure voor gezinshereniging stagneert. Daardoor moeten we relatief veel alleenstaande statushouders (tijdelijk) plaatsen.

Toekomst Oekraïense ontheemden onzeker

Er wordt landelijk nagedacht over de verwachtingen met betrekking tot Oekraïense ontheemden na het vervallen van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïne (RTB) op 4 maart 2025. Onderzoeken tonen nu al aan dat ongeveer 50% van de mensen aangeven niet terug te willen. Er is nog geen wettelijk kader waaronder de Oekraïense ontheemden vallen wanneer zij niet meer onder de RTB vallen. Dat zou betekenen dat mensen in de asielpcedure komen. Tenzij er bijvoorbeeld gekozen wordt voor een "generaal pardon", waardoor de mensen die willen blijven een status krijgen. We zijn afhankelijk van landelijke wetgeving en beleid om de betekenis voor onze gemeentelijke taak te kunnen duiden.

2.4 Uitgangspunten voor handelen (handelingskader)

De opvang en integratie van vluchtelingen en migranten in Nederland is een maatschappelijke opgave waar Hardenberg haar verantwoordelijkheid in wil nemen. Randvoorwaardelijk daarvoor is dat we onze samenleving niet overvragen en dat onze bijdrage in verhouding staat tot de bijdrage van andere gemeenten en regio's.

We willen betrouwbaar zijn naar al onze inwoners en willen meer controle op het vraagstuk.

Daarvoor vinden wij de vernieuwing van het asielsysteem zoals bedoeld in de Flexibiliseringsagenda van groot belang.

De basis voor de uitgangspunten van dit handelingskader zijn bestaande visies en nota's zoals deze door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Uit deze documenten zijn kenmerkende eigenschappen van Hardenberg samengevat:

Hardenberg is een gemeente gericht op groei en ontwikkeling. De gemeente kent een goed voorzieningenniveau en wil dat voor de toekomst in stand houden. Daarbij is Hardenberg zich bewust

van de streekfunctie die zij heeft. Hardenberg kenmerkt zich door ondernemerschap, pragmatisme en een participatieve samenleving met een nadrukkelijk sociale identiteit.

Uit het voorgaande leiden we de volgende uitgangspunten af die we hanteren in het oplossen van vraagstukken of bereiken van ambities. Dit is ons handelingskader:

1. Hardenberg biedt vluchtelingen en migranten een basis voor een bestendig bestaan. We vangen mensen op. Daarbij hebben we te maken met verschillende juridische kaders.
2. Participatie in werk, verenigingsleven en actieve deelname in het samen-leven hoort erbij. We begeleiden en investeren erin mensen op weg te helpen. Dat is in Hardenberg voor niemand vrijblijvend.
3. We doen dit vanuit de draagkracht van de Hardenbergse gemeenschap en haar (gemeentelijke) organisatie(s). Het draagvlak in de samenleving vraagt voortdurende aandacht.
4. De financiële middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt, moeten toereikend zijn.

3. TOEPASSING HANDELINGSKADER

De uitgangspunten geven richting, die concreet wordt in ons handelen. Daarom werken we in dit hoofdstuk de betekenis voor een aantal opgaven die we nu hebben in Hardenberg uit.

3.1 Basis voor een bestendig bestaan

Het bieden van een bestendig bestaan vertalen wij op de volgende wijze naar onze activiteiten de komende tijd:

- Veiligheid is een belangrijke basis voor een bestendig bestaan voor al onze inwoners. De opvang van groepen nieuwkomers leidt soms tot zorgen en overlast, ook dat is onderdeel van onze opgave. Op rijksniveau wordt ingezet op het versneld beslissen bij kansarme asielzoekers en in het organiseren van lik-op-stuk-beleid met snelrecht en specifieke locaties voor overlastgevende asielzoekers. Lokaal blijven we gebruik maken van de regeling die de inzet van extra BOA-capaciteit mogelijk maakt. In onze lokale aanpak zijn signalen en oplossingen van de omgeving erg belangrijk in het direct kunnen handelen op ongewenst gedrag of andere maatregelen te treffen die maakt dat nieuwkomers zich aanpassen aan de Nederlandse normen in de publieke ruimte. Daarvoor voeren we vooraf en regelmatig gesprekken met omwonenden om informatie en signalen op te halen en met elkaar oplossingen, (on)mogelijkheden en achterliggende gevoelens en/of overwegingen te bespreken. Dat doen we samen met bijvoorbeeld Vechtdal Wonen, de politie, COA en OM. Een voorbeeld is dat naar aanleiding van incidenten dit jaar straatcoaches zijn ingezet, die specifiek getraind zijn in het omgaan met en begeleiden van (jonge) asielzoekers buiten het AZC-terrein. In de brief naar de Tweede Kamer van 10 november 2023 geeft de staatssecretaris aan dat "...de inzet is om toezichtteams structureel in te zetten. [...] Dit heeft positief effect en willen we behouden". Hardenberg blijft lobby voeren om dit daadwerkelijk te behouden voor onze gemeente.
- Hardenberg bereidt zich voor op langdurige opvang van Oekraïense ontheemden. We willen de capaciteit van onze opvang naar een evenredig deel in de regio brengen. Daarvoor zoeken we op korte termijn extra locaties, liefst van enige omvang waar mensen zelfstandig hun huishouden kunnen voeren en voor langere termijn kunnen verblijven. De eerste gemeentelijke opvang is in maart 2022 snel ingericht. Omdat het einde van de oorlog niet in zicht is en de mensen al lange tijd in deze opvang verblijven, willen we de huisvesting van deze locaties optimaliseren. Regionaal vindt de coördinatie op de toewijzing van mensen plaats; zo humaan mogelijk, maar vooralsnog met als eerste prioriteit om zoveel mogelijk bedden te bezetten. Er is een

tekort aan opvangplekken waardoor het passen en meten is. Op het geheel aan locaties in Hardenberg willen we voor zover dat in deze situatie kan regie voeren op de plaatsing van bewoners t.b.v. een harmonieuze samenstelling.

- Door de krapte op de woningmarkt is de verwachting dat om aan de taakstelling te voldoen Vechtdal Wonen haar aanbod op korte termijn moet vergroten. Daarover gaat het College op korte termijn met Vechtdal Wonen in gesprek. Naast het inzetten van reguliere woningen kijken we naar het toevoegen van andere woonvormen. Bijvoorbeeld door ombouw van leegstaande kantoorpanden naar woningen of flex/modulaire woningbouw. We zullen de prestatieafspraken die we gemaakt hebben nauwlettend volgen. De inzet van dergelijke alternatieve woonvormen is niet specifiek voor statushouders, maar voor alle doelgroepen in de gemeente Hardenberg die problemen ondervinden van de woningkrapte.
- De gemeente Hardenberg realiseert zich dat zij na 2026 een opgave houdt voor de opvang van vluchtelingen. Dat vraagt een zorgvuldig proces voor het bepalen van omvang, vorm en locatie met alle betrokken partijen. Omdat het om reguliere opvang gaat, is de gemeenteraad het orgaan dat hierover een besluit moet nemen. Het college bereidt een raadsvoorstel voor (beoogd voor de zomer 2024) over hoe Hardenberg daar invulling aan kan en wil geven. Het college onderbouwt in het voorstel welke omvang, locatie en vorm zij voor Hardenberg passend en verantwoord vindt. Input uit de samenleving, de dilemma's en de afwegingen die gemaakt zijn, worden daarbij inzichtelijk gemaakt. Ook doet het college een procesvoorstel voor vervolggesprekken met en communicatie naar de samenleving. Dit communicatieplan voorziet in een gemeentebrede, vroegtijdige, periodieke, complete en consequente informatievoorziening. Daarbij maken we duidelijk waar ruimte is voor invloed en waar niet. Het beoordelen van de geschiktheid van de huidige locatie behoort tot de mogelijkheden.

3.2 Participatie

De begeleiding van mensen in participatie via werk, verenigingsleven en actieve deelname in het samen-leven vertalen wij op de volgende wijze in onze activiteiten:

- Er is veel te winnen als eerder kan worden gestart met begeleiding van asielzoekers. De ervaring met statushouders is nu dat na de asielprocedure eerst moet worden geïnvesteerd in "wat verloren is gegaan"; namelijk het zelf initiatief en verantwoordelijkheid kunnen nemen in het opbouwen van een leven in Nederland. Met de pilot Buitenkwartier experimenteren we in deze fase door (juridische) belemmeringen weg te nemen en investeringen die normaal gesproken in de inburgeringsfase worden gedaan naar voren te halen. Daarvoor maken we afspraken met het rijk over financiën, regelruimte, plaatsing en koppeling van kansrijke asielzoekers. Begin 2024 informeren we de raad over de aanpak van het project. Het doel is betere integratie, asielzoekers die meer verantwoordelijkheid nemen voor hun (leef-)omgeving en die bij het verkrijgen van een status direct kunnen doorstromen naar werk.
- De gemeente heeft een leidende rol in de inburgering. Taal is belangrijk, ook op de werkvloer en in het samen-leven. We stellen met de inburgeraar een persoonlijk inburgeringsplan op. Wet- en regelgeving kan soms behoorlijk instrumenteel dwingend zijn. Hardenberg kiest voor pragmatisme; taalontwikkeling en integratie vindt plaats door deelname aan de samenleving, dat staat voorop in het traject. Taal- en inburgeringsonderwijs zijn daaraan ondersteunend.
- Ook Oekraïense ontheemden hebben ondersteuning en in een aantal gevallen leefgeld nodig. De dienstverlening doen we vanuit de bestaande processen op het gebied van Werk & Inkomen. In 2024 wordt deze doelgroep door de ingebruikname van nieuwe locaties met ongeveer 500 mensen uitgebreid. We zullen verantwoord sturen op de extra reguliere capaciteit die dat vraagt. De afgelopen periode hebben we goede ervaringen met de

begeleiding door de beheerders van de Stuw. Dat willen we blijven inzetten op de locaties waarin mensen in zelfstandige units verblijven.

- Kinderen van asielzoekers, Oekraïense ontheemden en migranten met een status hebben in Nederland recht op onderwijs. We hebben als gemeente de wettelijke taak om in onderwijshuisvesting te voorzien. Op dit moment wordt het primair onderwijs aan nieuwkomers gegeven op de school OpStap in het AZC. Het voortgezet onderwijs wordt aangeboden aan de nieuwkomers in de Taalschool (ISK) in Hardenberg. Beide locaties hebben ruimtegebrek en kunnen de groei van het aantal leerlingen niet/moeilijk opvangen. Met de uitbreiding van het aantal Oekraïense ontheemden die in Hardenberg worden gehuisvest, zal dit op korte termijn een groter probleem worden. Samen met betrokkenen (waaronder scholen en COA) wordt een voorstel voorbereid voor oplossingen. We willen kinderen daarbij stimuleren in hun leerproces om onderdeel uit te maken van de Nederlandse samenleving.

3.3 Draagkracht en draagvlak samenleving

Het centraal stellen van de draagkracht en het draagvlak in de samenleving vertalen wij op de volgende wijze naar onze activiteiten:

- Bij de zoektocht naar locaties voor de opvang van Oekraïners hanteren we een vast stramien:
 - We roepen de samenleving (inwoners, plaatselijk belangen) op om met ons mee te denken en mogelijke locaties aan te dragen. Ondertussen kijken we ook zelf welke locaties geschikt zijn.
 - We beoordelen of aangeboden locaties geschikt zijn. Dat doen we in overleg/afstemming met de eigenaar. Verder communiceren we hier nog niet over.
 - Wanneer een locatie geschikt/kansrijk is, nemen we de volgende stappen binnen 24 uur: voorgenomen besluit college, informeren raad (mondeling), informeren direct omwonenden (persoonlijk), informeren plaatselijk belang (persoonlijk), informeren omgeving (brief), daarna brede communicatie via de gemeentelijke kanalen en pers.
 - Verdiepend onderzoek, nauwe afstemming en direct persoonlijk contact met betrokkenen (waaronder omwonenden)
 - Definitieve besluitvorming door college. Dan opnieuw communicatie in dezelfde volgorde.
- We zijn duidelijk dat bij het einde van de bestuursovereenkomst met het COA over het AZC Heemerveen, de maatschappelijke en bestuurlijke opgave voor de opvang van asielzoekers in Hardenberg blijft. Ook geven we aan hoe we als gemeente hierin staan en dat Hardenberg haar verantwoordelijkheid in de opvang van asielzoekers ook na 2026 (evenredig) wil blijven nemen. Zie voor proces voor besluitvorming 3.1.
- Rond alle locaties waar asielzoekers, arbeidsmigranten of Oekraïense ontheemden in groepsverband worden opgevangen, zijn de signalen van omwonenden belangrijk voor goed beheer en het kunnen oplossen van knelpunten of onduidelijkheden. Daarom zorgen we bij elke locatie voor een direct benaderbare contactpersoon en organiseren we periodiek overleg met omwonenden.
- We gaan mensen informeren over het vluchtelingenvraagstuk en de betekenis voor Hardenberg. Daarbij hebben we aandacht voor de verschillende doelgroepen en regelgeving, wie waarover gaat (raad, college, anderszins), de wettelijke taken die we hebben en de bestuurlijke verantwoordelijkheid die we nemen. Ook laten we zien wat er in het maatschappelijk veld in Hardenberg gebeurt. We zijn duidelijk over de opgave en open over de dilemma's en dingen die misgaan of wat we niet kunnen garanderen. Onderwerpen als verschillen in doelgroepen, tegengestelde meningen of de positie van en de betrouwbaarheid van ons als overheid maken onderdeel uit van de communicatie. Na de vaststelling van dit handelingskader door de gemeenteraad, voeren we een

communicatieplan uit. Daarin maken we de context, de opgave en hoe Hardenberg wil handelen op verschillende manieren en momenten duidelijk.

3.4 Financien

Alle werkzaamheden op het thema Vluchtelingen en Migratie voeren we uit binnen de financiële kaders die het Rijk daarvoor stelt. Dat vertalen wij naar de volgende activiteiten de komende tijd:

- De planning, begroting en verantwoording van werkzaamheden m.b.t. vluchtelingen en migratie die worden uitgevoerd als reguliere taken vindt plaats onder de verschillende begrotingsthema's (zoals in perspectiefnota en begroting 2024). Het onderscheid tussen reguliere en incidentele taken is niet altijd scherp te maken. Dat betekent dat fluctuatie in doelgroepen (aantallen, werkvoorraad) en de inzet van specifieke uitkeringen voor reguliere taken gemonitord worden.
- Voor de werkzaamheden die niet toe te wijzen zijn aan een "reguliere begrotingstaak", zal er per doelgroep/ opgave een overzicht bij worden gehouden ('taakstellingen', aantallen en financiën). Daarvoor richten we een (financiële) administratie in. Van daaruit sturen we op het aanvragen en verantwoorden van de verschillende incidentele en specifieke uitkeringen. De inzet van Hardenberg is om zoveel mogelijk duurzame en humane opvang en ondersteuning te bieden. Het rijk heeft geen samenhangend en langjarig beleid hierop en ook de financiële compensatie fluctueert. We communiceren tijdig naar de raad welke financiële risico's we zien en welke mogelijke maatregelen Hardenberg kan treffen.
- De opvang van Oekraïense ontheemden door gemeenten vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de burgemeesters onder Staatsnoodrecht. Naar verwachting wordt op 1 januari 2024 het Staatsnoodrecht vervangen door de Tijdelijke wet ontheemden uit Oekraïne. Dit maakt dat er andere eisen worden gesteld om aan de rechtmatigheid van uitgaven te voldoen. In de realisatie van locaties en het beheer ervan werken we toe naar het toepassen van ons reguliere financiële en inkoopbeleid. In de weg daar naartoe zullen in sommige gevallen omwille van de snelheid van handelen nog administratieve reparatiewerkzaamheden nodig zijn. Daarover zullen we helder communiceren naar de raad.

3.5 Lobby

De gemeente voert voor het zomerreces een actieve lobby richting het Rijk om ervoor te zorgen dat de belangen van een plattelandsgemeente zoals Hardenberg worden meegenomen. Eén van die belangen is dat het aantal mensen dat de gemeente Hardenberg al opvangt, wordt meegenomen in de vaststelling van "evenredige opvang" door het Rijk.

BIJLAGE 1: Begrippenlijst

	Uitleg/omschrijving
Asielzoeker	Een vreemdeling die zijn land heeft verlaten en die in Nederland een asielaanvraag heeft ingediend en wacht op de beslissing van de overheid. Zolang de asielprocedure loopt, hebben asielzoekers het recht om in het land te blijven.
Vluchteling	Een vluchteling is zijn land van herkomst ontvlucht vanwege gegronde vrees voor vervolging wegens ras of nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep. Een vluchteling kan in eigen land geen bescherming krijgen van de overheid tegen deze vervolging of de overheid is verantwoordelijk hiervoor.
(Binnenlands) ontheemde	Iemand die op de vlucht is in eigen land. Iemand vlucht vanwege oorlog en vervolging, maar steekt geen landsgrens over. Deze mensen zouden door hun eigen overheid beschermd moeten worden maar in de praktijk is dit vaak niet het geval.
Oekraïense ontheemden	Oekraïense ontheemden hebben een status die afwijkt van die van asielzoekers en vluchtelingen, aangezien zij in Nederland verblijven op grond van de EU-Richtlijn Tijdelijke Bescherming.
Statushouder	Als een vluchteling asiel heeft aangevraagd en dit is goedgekeurd door de IND, wordt hij of zij ook wel een statushouder genoemd. Dit is dus een asielzoeker met een (tijdelijke) verblijfsvergunning.
Nederlander	Als iemand 5 jaar met een asielvergunning in Nederland heeft gewoond en goed is geïntegreerd (oftewel: Nederlands spreekt en een beetje thuis is in de Nederlandse samenleving) dan kan hij of zij de Nederlandse nationaliteit aanvragen. Als dat lukt, dan krijgt deze persoon een Nederlands paspoort.
Vreemdelingen	Een vreemdeling is iemand zonder de Nederlandse nationaliteit. In Nederland wonen ook buitenlanders die niet de Nederlandse nationaliteit hebben maar die bijvoorbeeld gevraagd zijn hier te werken, of die verliefd zijn geworden op iemand die hier woont. Deze 'andere' vreemdelingen vragen geen bescherming (oftewel asiel) van de overheid aan en worden daarom geen asielzoekers genoemd. Deze mensen hebben wel een vergunning nodig om hier te wonen en ook die wordt door de IND verwerkt.
AMV (alleenstaande minderjarige vluchteling)	Minderjarigen (jonger dan 18 jaar) die alleen of samen met andere kinderen of 'vreemde' volwassenen naar Nederland komen en hier asiel aanvragen. Een AMV waarvan er bepaald is dat die bescherming nodig heeft, krijgt een verblijfsvergunning. Net als een volwassen asielzoeker. AMV's krijgen een voogd tot ze 18 jaar zijn of weggaan uit Nederland. Nidos is de onafhankelijke instelling die de voogdijtaak en begeleiding voor AMV's uitvoert.
Migrant	Een migrant verlaat zijn of haar land doorgaans op vrijwillige basis. Indien de migrant zou willen, kan hij of zij veilig terugkeren naar het land van herkomst. Veruit de meeste migratie verloopt via reguliere routes met geldige reisdocumenten en studenten- en werkvisa.
Spoedzoekers	Mensen die door uitzonderlijke situaties per direct op zoek zijn naar onderdak.

Spreidingswet	Het wetsvoorstel gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (spreidingswet) is aangenomen door de Tweede Kamer. Het doel is om te komen tot voldoende opvangplekken en een evenwichtiger verdeling van asielzoekers over gemeenten. Gemeenten kunnen worden gedwongen hun bijdrage te leveren in het opvangen van asielzoekers, eventueel in samenwerkingsverband.
Flexibiliseringsagenda	De Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen (in 2020 tussen gemeenten, provincie en rijk vastgesteld) is een samenwerking voor een vernieuwd asielsysteem. Het doel is sneller duidelijkheid te verschaffen over de kansrijkheid van een aanvraag en een verschil te maken in typen opvanglocaties. Daarnaast zijn afspraken gemaakt om de overgang van asielopvang naar huisvesting en integratie in de gemeenten te verbeteren.
Taakstelling	De Rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel vergunninghouders gemeenten een plaats moeten geven om te wonen. Dit aantal staat in de taakstelling voor huisvesting vergunninghouders. De verdeling over gemeenten hangt af van hoeveel mensen er in een gemeente wonen.
Staatsnoodrecht	Het staatsnoodrecht regelt het handelen van de overheid in noodsituaties. Het biedt de grondslag voor de verschillende noodmaatregelen die door het bestuur kunnen worden ingezet om (dreigende) crises te bezweren. Buiten bestaande wetgeving om.
Inburgeringsplichtig	Of mensen bij langdurig verblijf in Nederland moeten inburgeren, hangt onder meer af van hun nationaliteit. Inburgeren betekent dat men de taal moet leren spreken en de Nederlandse samenleving leren kennen. Het is de bedoeling dat men zo snel mogelijk economisch zelfstandig wordt. Daarom moeten mensen met een inburgeringsplicht een inburgeringsexamen of een staatsexamen Nederlands doen.
Prestatieafspraken	Gemeenten, woningcorporaties en huurdersorganisaties maken op gelijkwaardige basis afspraken over de volkshuisvestelijke opgave in hun gebied. Deze afspraken leggen zij vast in zogenoemde prestatieafspraken. In de Woningwet is een proces vastgelegd rondom het maken van de prestatieafspraken.